

Doornse Catechismus

Een knipoog naar

Op *Goed Gerucht* bundelde 52 stukken over evenzoveel geloofsvragen. De vergelijking met de *Heidelbergse Catechismus* dringt zich op. De auteurs gooien de traditie niet op de schroothoop, maar nemen die evenmin klakkeloos over.

Karel Blei

Op *Goed Gerucht* timmert aan de weg. Onlangs verscheen vanuit deze (inmiddels tien jaar bestaande) predikanten- en theologenkring de *Doornse Catechismus*, bundeling van 52 korte stukken over evenzoveel geloofsvragen. Het getal 52 is ontleend aan de *Heidelbergse Catechismus*, het klassiek-kerkelijke leerboek, met zijn 52 zondagsafdelingen. In een jaar kwam je rond. De *Doornse Catechismus* ontleent, net als de *Heidelbergse*, zijn naam aan de plaats van ontstaan. In Doorn, op theologisch seminarium HydePark, zijn de plannen voor dit geschrift geboren. Het zal wel niet voor leerdiensten gebruikt worden. Een 'leerboek' wil het niet zijn. Op kerkelijk gezag maakt het geen aanspraak. De dertien auteurs, PKN-predikanten (zeven vrouwen, zes mannen), schreven – zij het in samenspraak – ieder op persoonlijke titel. Toch wordt ook hier in een zekere volledigheid het geheel van het geloof bestreken. Met een knipoog naar de geloofsbelijdenis.

Hoe dan?

Achtereenvolgens gaat het in een aantal stukken over God, over Jezus, over de Geest, over de kerk, over de Bijbel, over het gebed, over het christelijk (menselijk) leven, over de toekomstverwachting. Klassieke thema's komen aan de orde. Bijvoorbeeld: God de Vader, Gods 'almacht', de titels 'Christus' en 'Zoon van God', Jezus' 'maagdelijke geboorte', zijn kruisdood,

de Bijbel als Gods Woord, opstanding en eeuwig leven. De *Heidelberger* vraagt steeds: Wat voor nut heb je ervan, dat je dat allemaal gelooft? Hier wordt nog verder terug gevraagd: Moet je, kun je het nog wel geloven? Zo ja, hoe dan? En er komen thema's bij die in de *Heidelberger* nog niet speelden. Is God een projectie? Is God dezelfde als Allah? Is God aanhanger van de vrijheid van meningsuiting? Hoe is de kerk met het Joodse volk verbonden? De auteurs verschuilen zich niet achter de traditie. Ze gaan het gesprek met die traditie aan. Een enkele maal verwijzend naar grote theologen uit het recente verleden (Barth, Bonhoeffer, Miskotte), vaker naar fragmenten moderne literatuur (dichtregels). Maar steeds op zoek naar een eigen antwoord, eigen inbreng, eigen interpretatie en verwerking van de traditie. Die mag niet naar de schroothoop. Maar je moet haar ook niet klakkeloos herhalen. De auteurs zijn ervan overtuigd dat je ook gelovend modern mens kunt zijn.

Wensdenken

Zoals er bijbelse dagkalenders bestaan, zo is dit boek een soort geloofs(week)kalender. Elk stuk leent zich voor persoonlijke overweging. Trouwens ook voor geloofsgesprek in groepsverband. Sterker: daarvoor is dit boek uitstekend geschikt. Alleen al door de tegenspraak die telkens weer wordt opgeroepen. Die tegenspraak voel ik ook bij mezelf

kriebelen. 'Ik kies ervoor dat God bestaat,' zegt Lyonne Verschoor. Is het geloof in God louter een kwestie van persoonlijke keus? En op grond waarvan zou ik dan die keus doen? Omdat ik me er happy bij voel? Nee, de zaak is klemmender. 'God is wat blijft als alles mij ontvalt,' zegt Stephan de Jong. Is dat geloof in God dan toch een gegeven? Of: geloof ik in God omdat mij, op een gegeven moment, alles ontvalt? 'God' als product van wensdenken? Projectie? Wie weet, zegt Hester Smits. Ze verwijst naar Michelangelo's beroemde plafondschildering van de schepping van de mens, in de Sixtijnse Kapel. Hersenwetenschappers opperden dat de mantel om God heen, in deze schildering, lijkt op een dwarsdoorsnede van het brein. Wilde Michelangelo (daar waar kardinalen zich voor pauskeuze plegen te verzamelen!) zeggen dat God aan ons brein is ontsproten? God als schepping van de mens... Ze vindt het een 'fascinerende gedachte': dat God zó 'voor veel mensen werkelijkheid is geworden'. Zoals een kunstwerk, eenmaal klaar, los van en tegenover de maker komt te staan. Maar wat is aan deze gedachte eigenlijk zo fascinerend? God: ons kunstwerk? Is dit 'wat blijft als alles mij ontvalt'?

Heidelberg

God is Bach

Dezelfde Hester Smits beantwoordt de vraag 'Kan ik God echt kennen?' voor zichzelf niet volmondig positief. In het besef van God als mysterie weet ze zich verwant aan de Joodse traditie, die het uitspreken van de Godsnaam vermijdt. Goed dat ook dit besef wordt verwoord. Alleen: hoe houdt zich dit nu tot die andere gedachte: van God als projectie?

Vaak wordt er verband gelegd tussen religie en muziek. Hier ook. 'Een goed muziekstuk opent de wereld van God,' zegt Jeroen Jeroense. En: 'God is Bach en Bach is God.' Vooral dat laatste lijkt me wat onverhoeds uitgedrukt. Elders spreekt Jeroense graag over God als 'de Eeuwige'. Dat is heel wat behoedzamer. Is het trouwens meer dan sjabloon?

Tastbaar

De Goed-Geruchters willen, als echte protestanten, niet aan de Bijbel voorbij. Geloven kan wel buiten de kerk, maar niet zonder de Bijbel, zegt Hester Smits. Mijn vraag: Kán dat, de Bijbel los van de kerk? Smits lijkt daarop terug te komen als ze toevoegt: Je hebt voor vertaling en naleving van de Bijbel wel een gemeenschap nodig.

Tegelijk negeren de Goed-Geruchters, terecht, evenmin het kritisch bijbelonderzoek. De Bijbel is mensenwerk. Kun je dan toch volhouden dat hij 'Gods Woord' is? Jazeker, zegt Wouter Slob. En bedenk: het gaat dus niet om de historische betrouwbaarheid, maar om de actuele zeggingskracht van de teksten. Stephan de Jong zegt: Ze werpen licht op mijn leven. Ik lees de Bijbel om dát licht op te vangen. De Jong noemt dat: de symbolische betekenis van de verhalen. Het gaat er, zegt Anne Marijke Spijkerboer, bij het verhaal van Jezus' lichamelijke opstanding niet om of het letterlijk zo gebeurd is. Het Paasverhaal is bedoeld als bemoediging, ook voor het concrete ('lichamelijke') leven.

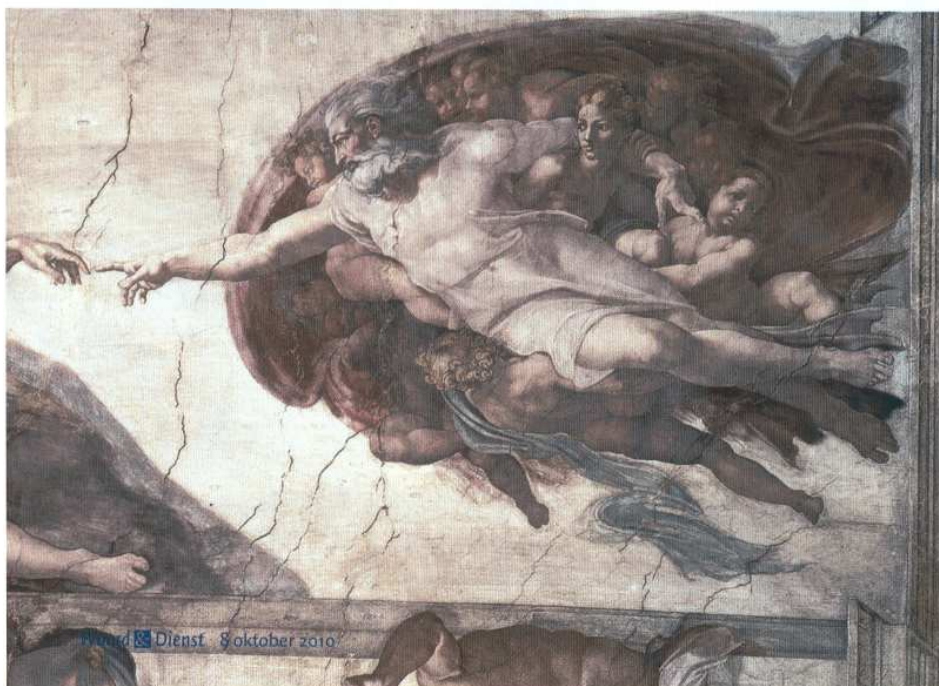
Zeker, dat laat zich horen. De vraag is alleen of er, zonder Paasgebeuren áchter het Paasverhaal, nog wel betekenis, bemoediging, overblijft. Is die bemoediging dan een slag in de lucht? Zo bedoelt Spijkerboer het niet. Ze spreekt ook over 'de aanwezigheid van de opgestane Heer'. Die is 'voor ons net zo tastbaar als het brood dat wij eten en de wijn die wij drinken', al is Jezus dan ook 'niet meer lijfelijk onder ons'. Maar dat roept nieuwe vragen op. Niet meer lijfelijk, en toch tastbaar? Hoe: tastbaar? Vragen die onbesproken blijven staan.

Gratis

Treffend schrijft Jannet van der Spek over de kerk. Een kring rond Christus, dus geen mensenwerk. Toch ook weer wel, want mensen noemen zich naar Christus. 'De kerk hoeft niet te scoren.' 'Kerk zijn is het verlangen dat iemand voor je bidt.' 'Wie bij de kerk wil horen, weet dat wie God zoekt de naaste er gratis bij krijgt.' Oneliners die te denken geven.

Over kerk en Israël schrijft Wouter Slob. Hij honoreert de naoorlogse theologie. Die wilde de christelijke schuld aan de Holocaust niet ontlopen en wees op de Joodse wortels van het christendom. Tegelijk vermoedt Slob daarin een tendens van zelf-verontschuldiging: alsof de antisemitische lijn van de traditie, gemeten aan de oerbodschap, een vergissing zou zijn geweest. Bedoelt Slob nu inderdaad dat christendom, ondanks zijn 'Joodse wortels', per definitie antisemitisme impliceert? Is dat wat Paulus, met zijn verwerping van de besnijdenis voor heidenen, heeft veroorzaakt? Dit gaat mij te snel. Het roept ook de vraag op hoe je dan als christen ooit oprecht, zoals Slob bepleit, aan de Joden vergeving zou kunnen vragen.

Zo stuit de lezer telkens op uitspraken die prikkelen tot tegenspraak. Hier uit zich een vorm van theologiseren die in de Protestantse Kerk niet de boventoon voert. Die zich, door zijn speelsheid en persoonlijke inslag, ook niet leent voor kerkelijke koersbepaling. Maar die in de kerk beslist gehoor verdient.

Bestelservice
www.aarnoudvanderdeijl.nl
Aarnoud van der Deijl, Stephan de Jong & Anne Marijke Spijkerboer (red.), **Doornse Catechismus.**

Oude vragen, nieuwe antwoorden.

Uitg. Kok, Kampen 2010, 167 p.

ISBN: 90 435 1746 1, €14,90.